

**Holistisk Forbund
PB 8925 Youngstorget
0028 Oslo**

**Til Fornyings-, administrasjons- og
kirkedepartementet**

Oslo 15 sept 2010

Høringsuttalelse om endring av gravferdslov og kirkelov

Holistisk Forbund er en livssynsorganisasjon, og vi takker for god og inkluderende prosess med endring av gravferdslov og kirkelov. Vi ser allikevel et stort behov for at flere organ kunne vært involvert og inkludert i prosessen. Vi anbefaler derfor en levende og inkluderende prosess fremover, men mulighet for ytterligere endringer i gravferdsloven.

For oss er både natur og kultur, menneskerettigheter og likestilling viktige sider, sammen med en udogmatisk tilnærming til åndelighet.

I vår uttalelse forsøker vi derfor å angi noen organisatoriske grep som kan forankre gravferdsritualer og gravferdsloven mer til disse, uten at vi mener det forringer noen kulturarv, men heller inkluderer og fornyer vår kultur på dette feltet.

Holistisk forbund vil understreke behovet for å utvikle tilgang til avholdelse av gravferdsritualer på lik linje som statskirken og andre tro- og livssynsorganisasjoner, både innefor og utenfor gravlunder, og i naturen på en miljøvennlig måte.

Vi ser viktigheten av naturbegravelser og nedgravelse av aske i jord, på steder der det gis godkjenning for dette. Godkjenning og arkiv bør kunne gis og holdes av Fylkesmannen, som også har oversikt over medlemmer i tro- og livssynsorganisasjoner.

Vi kan se behov for gravlegging utenfor og innenfor gravlunder/ kirkegårder og vi håper den nye gravferdsloven kan gi rom for at større deler av naturen kan tas i bruk for dette formålet, der det er ønskelig.

Vi etterlyser stor frihet til å utforme ritualene for gravferd, inkludert muligheten for begrave hele kroppen i naturen, og gjerne vide rammer for hvor dette kan gjøres, om eventuelle grunneiere godkjenner. Etterlyser også eventuell lovjustering på om kiste eller gravstein er påkrevet, om den avdøde må være påkledd med klede, eller ukledd osv, at dette kan velges fritt av et individ som føler seg nær naturen så lenge hygiene er ivaretatt og det ikke blir støtende.

Man kan tenke seg moderne hjelpemidler som GPS kan merke av koordinater for hvor mennesker er begravd i naturen, for å holde oversikt på geografisk lokasjon av gravsted, og for offentlig registrering for ulike fremtidige behov. Til bruk for fremtidig familie, slektsforskning, medisinsk forskning eller museumsregister.

Vi ser viktigheten av at Fylkesmannen/kommune kobles inn og angir plass for gravsted der også naturbegravelser kan finne sted. Vi understreker at naturbegravelse kan skje utenfor eller innefor gravlunder, på steder godkjent av og angitt av Fylkesmann og ha en miljøvennlig form.

Vi ser behov for at Fylkesmannens miljøvernnavdeling angir faglige argumenter for gravferdsmåter som er hensiktsmessig for naturen og miljøet, jf plan og bygningsloven og andre relevante loverk.

Holistisk Forbund understreker behovet for at våre medlemmer og andre som ønsker det får utvikle et gravferdstestament som angir form og innhold ved egen gravferd med ritualledelse og organisering av avdøde. Vi kan se for oss at fornyingsdepartementets "Min side" kan brukes til dette.

Her kan mennesker innimellom oppdatere ønsker for sin egen gravferd gjennom livet, tekster eller budskap man ønsker formidlet. Videre favorittmusikk som eventuelt skal spilles eller utøver som man ønsker skal fremføre.

Dette testamente bør ha forrang i forhold til hva de pårørende eventuelt har av ønsker for begravelsen. Men pårørendes behov kan ikke ignoreres helt selvsagt så her etterlyses regler for sunt skjønn.

På denne måten inkluderes og likestilles livssynsorganisasjoner med statskirken og trosorganisasjonene, samtidig som naturen, økologien og kulturen inkluderes bedre og bredere for alle.

Varm hilsen Holistisk forbund

Anne K. Ramberg-Mohn, leder av hovedstyre i Holistisk forbund /s/

og Marianne Westby, leder av fagutvalget i Holistisk forbund/s/